

Veenendaal, 18 november 2019

Stichting Reclame Code

T.a.v. Reclame Code Commissie

Buitenveldertselaan 106

1081 AB AMSTERDAM

Betreft: Reactie op 2019/00702 en 2019/00702A

Geachte Commissie,

Naar aanleiding van de bij u ingediende klachten tegen de door het Platform Zorg voor Leven (hierna: Platform) verspreide boodschap tijdens de Week van het Leven,¹ geven wij hieronder ons verweer. Voordat wij dat doen, willen wij echter eerst een aantal opmerkingen van algemene aard maken.

De Week van het Leven is een jaarlijks evenement waarin we op een positieve wijze aandacht vragen voor de beschermwaardigheid van het ongeboren leven en de hulp en ondersteuning die mogelijk is voor onbedoeld zwangere vrouwen. Dit jaar vond de Week van het Leven plaats van 11 tot en met 16 november.

Vanuit het Platform realiseren we ons heel goed dat het maatschappelijke gesprek over betere hulp aan moeder en kind raakt aan diepe menselijke gevoelens en ervaringen. Daarom hechten wij er sterk aan om – in tegenstelling tot wat we nogal eens bij anderen in dit debat signaleren – heel zorgvuldig te zijn in onze woordkeuze. We veroordelen uitdrukkelijk niemand, dus ook niet de vrouwen die een

¹ www.weekvanhetleven.nl

abortus provocatus hebben ondergaan of die een abortus provocatus overwegen². Sterker, we willen hen juist helpen, naast hen staan en hen steunen!

We hebben dit jaar gekozen voor de huis-aan-huis verspreiding van een flyer en het plaatsen van enkele advertenties op zaterdag 9 november jl. in landelijke kranten: de Telegraaf, het Parool en het AD. Daarnaast is de boodschap in tien verschillende talen vertaald.³ Het voordeel van de gekozen vorm is dat er daarmee ruimte is voor een zorgvuldige, afgewogen en genuanceerde formulering van de boodschap. Bovendien geeft het de ontvanger van de boodschap de gelegenheid rustig na te denken over de boodschap. Om ontvangers van de boodschap bij het gesprek hierover te faciliteren, is op onze website uitvoerig toegelicht wat het [doel van de campagne is](#)⁴, [hoe de boodschap tot stand gekomen is](#)⁵ en welke [professionele hulp en steun vrouwen van ons kunnen krijgen](#)⁶.

Hoewel we ons realiseren dat niet iedereen het met ons eens zal zijn, zijn wij van mening dat het gesprek over de verdrietige realiteit die vaak achter een abortus schuilgaat voor moeder en kind moet worden gevoerd. Tevens is het onze overtuiging dat in dit debat alle standpunten mogen worden ingebracht. Het feit dat er jaarlijks 30.000 abortussen plaatsvinden – en er dus 30.000 vrouwen zijn die zich in een noodsituatie bevinden – vinden we té belangrijk om dat achterwege te laten.

We hebben als Platform veel reacties gekregen op onze campagne, onder meer van vrouwen die zich gesteund voelen door onze campagne omdat zij een abortus hebben meegemaakt en zich in de boodschap op de flyer herkenden. Daarnaast merken we dat het onderwerp ‘abortus’ de politiek en de samenleving raakt. De felheid waarmee soms gereageerd wordt op een zorgvuldige en evenwichtige boodschap sterkt ons in de overtuiging dat het juist belangrijk is dat we over dit thema het gesprek voeren in de samenleving. Want een taboe op het praten over abortus en de hulp die er mogelijk is voor moeder en kind, dat willen we niet!

Onduidelijke grondslag voor de klachten

Stichting Platform Zorg voor Leven merkt allereerst op dat de klagers niet duidelijk maken op welke grondslag hun klachten berusten. Dit maakt het voor ons lastig om gericht verweer te voeren. Stichting Platform Zorg voor Leven heeft de klachten van klagers tweeledig opgevat. Enerzijds zou de flyer niet

² In het vervolg van dit document spreken wij over abortus, aangezien dat in het normale taalgebruik het meest gangbaar is.

³ [Nederlands](#) – [العربية](#) – [Deutsch](#) – [English](#) – [Español](#) – [Français](#) – [Italiano](#) – [Magyar](#) – [Polski](#) – [Türkçe](#)

⁴ <https://weekvanhetleven.nl/over-de-campagne/>

⁵ <https://weekvanhetleven.nl/boodschap/>

⁶ <https://weekvanhetleven.nl/alternatieven/>

in overeenstemming zijn met de waarheid, goede smaak of het fatsoen (artikel 2 NRC), anderzijds wordt gesteld dat de flyer misleidend zou zijn (artikel 8 NRC).

Indien u van oordeel bent dat er nog meer gronden zijn waarop de klachten berusten, dan verzoeken wij u dit expliciet aan ons kenbaar te maken. Wij behouden ons dan het recht voor om nog op die andere gronden te reageren.

Samenvatting klachten

Een van de klagers klaagt over de professionaliteit van de flyer, waardoor het volgens hem niet duidelijk genoeg zou zijn wie de afzender van de boodschap is. Ook klagen de klagers over de inhoud van de flyer; de informatie zou misleidend, suggestief en/of onjuist zijn. Tenslotte wordt de mening geuit dat dit propaganda is voor anti-abortus, wordt er volgens een klager schuld bij de moeder neergelegd en zou de boodschap confronterend zijn.

Verweer

Vooropgesteld wordt opgemerkt dat de klachten gericht zijn tegen een reclame-uiting voor een bepaald denkbeeld. De bedoeling van de boodschap is het op gang brengen van een maatschappelijk gesprek. Hiermee valt de uiting onder de zogenaamde ideële reclame, die dus niet commercieel van aard is. In een maatschappelijk debat moet er de vrijheid zijn om denkbeelden te propageren waarmee niet iedereen het eens is. De vrijheid van meningsuiting ex artikel 10 EVRM staat daarbij voorop, mits de wijze waarop dit standpunt wordt geuit in overeenstemming is met de Nederlandse Reclame Code (NRC). Bij uitingen zoals onderhavige boodschap, die beogen een bijdrage te leveren aan een maatschappelijk debat, is er minder ruimte om een uiting - zonder schending van de vrijheid van meningsuiting - in strijd met de waarheid, goede smaak of het fatsoen te achten dan bij commerciële uitingen.⁷

De beantwoording van de vraag of de verspreide boodschap tijdens de Week van het Leven in strijd is met criteria zoals de goede smaak of het fatsoen, zal daarom uiterst terughoudend beoordeeld moeten worden. De invulling bij deze artikelen is subjectief: afhankelijk van persoonlijk waardering en opvattingen van degene die met de uiting wordt geconfronteerd. Bovendien brengt de vrijheid van meningsuiting in dit geval, gelet op de ideële aard van de uiting, mee dat uitsluitend bij evident onjuiste voorlichting plaats is voor het oordeel dat de flyer in strijd is met de NRC.

⁷ EHRM 13 juli 2012, ECLI:NL:XX:2012:BX9103, *NJ* 2014, 319

Stichting Platform Zorg voor Leven meent dat de flyer op geen enkele manier in strijd is met de NRC. De flyer is ingetogen en de gegeven informatie op de flyer is gebaseerd op de werkelijkheid zoals die wordt waargenomen, feitelijk onderzoek en ervaringsverhalen. Er is geen sprake van onjuiste voorlichting. Dat men de boodschap wellicht vervelend of confronterend vindt, leidt niet tot het oordeel dat de uiting in strijd is met de waarheid, goede smaak of fatsoen. De feiten zijn gepresenteerd met het oog op een door Platform Zorg voor Leven nagestreefd bewustwordingsproces.

Met inachtneming van voorgaand toetsingskader zal Stichting Platform Zorg voor Leven reageren op de verschillende opmerkingen die door klagers aan hun klachten ten grondslag worden gelegd.

KLAGER 1 (de heer B. Burger)

‘Het hele reclamepamflet ziet er erg professioneel uit en zou verwaard kunnen worden door de leek als een pamflet die afkomstige is van een overheidsinstantie zoals de GGD.’ (Spelling- en typefouten zoals opgenomen in de klacht van de heer Burger)

We danken klager in de eerste plaats voor het grote compliment dat hij maakt. Onze vormgever heeft inderdaad heel erg haar best gedaan om de boodschap op een professionele manier vorm te geven. We zullen haar de complimenten overbrengen namens klager!

Dat een leek de boodschap zou kunnen verwarren met een bericht van de overheid, vindt geen enkele grond in de feiten. Volgens artikel 8 NRC is er sprake van misleiding als de reclame gepaard gaat met onjuiste informatie of onduidelijke of dubbelzinnige elementen ‘en de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen’. De boodschap is niet bedoeld om consumenten tot een transactie aan te zetten. Ook de tekst van de boodschap laat daar geen misverstand over bestaan. Het gaat om bewustwording en informeren.

Ook ten aanzien van de hoedanigheid van de organisatie achter de boodschap geldt dat er geen sprake is van misleiding. In kapitale letters is onderaan het bericht de tekst opgenomen: ‘Dit is een boodschap van het Platform Zorg voor Leven.’ Daarnaast wordt doorverwezen naar de website, waar op de pagina <https://weekvanhetleven.nl/Platform-zorg-leven> een aanvullende toelichting wordt gegeven over het Platform en haar doelstellingen. Daar komt nog bij dat onderaan op de website duidelijk de contactgegevens staan weergegeven van Stichting Platform Zorg voor Leven.

Gelet op het voorgaande is volstrekt helder dat de flyer niet afkomstig is van de Rijksoverheid of een andere overheidsinstantie, maar dat de campagne wordt gevoerd door een organisatie die zich inzet voor het creëren van een reëel beeld van (de gevolgen van) abortus en de mogelijkheden voor hulp.

Kortom: op dit punt is er geen sprake van misleidende reclame en dient de klacht te worden afgewezen.

‘Het suggereerd/impliceert ontrecht dat abortuszorg en wetgeving in Nederland niet voldoet en dat wanneer een vrouw zich aanmeld voor een eventuele abortus zij geen informatie/steun of hulp krijgt van een kliniek.’ En: ‘Suggestieve tekst: “Vaak krijgen zij geen informatie over de hulp en steun die tijdens en na de zwangerschap mogelijk is” (Spelling- en typefouten zoals opgenomen in de klacht van de heer Burger)

In de eerste plaats hecht het Platform eraan dat zij zorgvuldig wordt geciteerd. Laat ons voorafgaand aan ons verweer op deze klacht toelichten waarom wij daar zoveel belang aan hechten. Het gebeurt namelijk al veel te vaak dat initiatiefnemers onjuist geciteerd worden. Opvallend genoeg gebeurt dit met name als mensen of partijen het niet met de boodschap eens zijn. Zelfs partijen waarvan je beter zou (mogen) verwachten, zoals D66, abortusartsen en feministen⁸ maken zich hier schuldig aan. Zo citeert D66 de boodschap op Twitter als zou het Platform gezegd hebben dat vrouwen in de abortuskliniek vaak geen informatie gegeven wordt over de gevolgen en de nazorg.⁹ In de media maken anderen het nog bonter¹⁰, door te spreken over misleiding zonder te noemen waar die misleiding uit zou bestaan. Wanneer diegenen vervolgens door het Platform of door anderen om verheldering of correctie wordt gevraagd, geven de partijen opvallend genoeg nooit thuis. Blijkbaar gaat het hen niet om de waarheid, maar om het beeld dat koste wat kost neergezet moet worden. In tegenstelling tot wat het Platform bij klager veronderstelt, is er bij D66 en anderen in dit debat blijkbaar vaak sprake van bewuste verdraaiing van de feiten. Vandaar ons pleidooi om zorgvuldig te citeren.

Dat gezegd hebbend, leggen we graag uit waarom wij de volgende zin hebben opgenomen in de flyer: ‘Vaak krijgen zij geen informatie over de hulp en steun die tijdens en na de zwangerschap mogelijk is.’ In de Wet afbreking zwangerschap (Waz)¹¹, artikel 5 en het bijbehorende besluit¹² is de eis opgenomen dat onbedoeld zwangere vrouwen geïnformeerd moeten worden over andere oplossingen voor hun noodsituatie dan het afbreken van de zwangerschap. In de praktijk wordt echter een heel ander beeld zichtbaar. Over alternatieve oplossingen voor de noodsituatie van de vrouw wordt ook in de abortuskliniek - ondanks de wettelijke informatieplicht van de arts in artikel 5 - echter niet altijd

⁸ <https://nieuws.nl/algemeen/20191010/hoe-acceptabel-is-misleidende-anti-abortusfolder/>

⁹ <https://twitter.com/D66/status/1194536846400925696>.

¹⁰ <https://www.bnnvara.nl/nahetnieuws/videos/518714>

¹¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0003396/2019-04-02#Artikel5>

¹² <https://wetten.overheid.nl/BWBR0003677/1998-06-19>

gesproken.¹³ Uit de meest recente Evaluatie Wet afbreking zwangerschap blijkt bijvoorbeeld dat alternatieven door zowel het abortuscentrum als het ziekenhuis nauwelijks worden besproken. Met slechts 38% (abortuscentrum) en 23% (ziekenhuis) werd besproken hoe het leven van de vrouw eruit kon zien als de zwangerschap wordt uitgedragen. Over adoptie werd met 15-16% gesproken en de mogelijkheid van steun uit de omgeving en/of van professionals, tijdens en na de zwangerschap, slechts respectievelijk met 11% en 7%.

Deze praktijk van het niet altijd informeren van de vrouw over alternatieven voor abortus, is bovendien overgenomen in de begeleidingsrichtlijn van het Nederlands Genootschap van Abortusartsen en de Leidraad voor huisartsen.¹⁴ De richtlijn beperkt zich tot de vraag aan een vrouw of zij alternatieven heeft overwogen en of zij daar informatie over wil hebben. Als reden voor het niet standaard informeren van vrouwen over de mogelijke alternatieven, voert de richtlijn aan dat de meeste vrouwen die zich aanmelden bij een abortuskliniek de beslissing om de zwangerschap af te breken al genomen hebben. Daardoor is het volgens de richtlijn 'aannemelijk' dat alternatieven als adoptie en specifieke ondersteuning bij en na de zwangerschap, voor de meeste vrouwen niet te overwegen opties zijn.¹⁵

Op grond van voorgaande kan worden vastgesteld dat er geen sprake is van het (ten onrechte) suggereren of impliceren dat abortuszorg en wetgeving in Nederland niet voldoet en dat een vrouw geen informatie of steun krijgt, zoals door klager wordt aangevoerd. Uit hetgeen hiervoor is aangevoerd blijkt dat vrouwen inderdaad vaak geen informatie krijgen over de hulp en steun die tijdens en na de zwangerschap mogelijk is. De betreffende zin op de flyer geeft daarom slechts de feitelijke situatie weer. Er is geen sprake van onjuiste beeldvorming, laat staan beeldvorming die zodanig onjuist zou zijn dat dit met inachtneming van de eerder besproken terughoudendheid tot het oordeel zou leiden dat de flyer in strijd met de NRC (artikel 2) is.

Het is gelet op deze praktijk dat Platform Zorg voor Leven in haar boodschap aandacht vraagt voor meer steun en hulp aan moeder en kind. In de eerste plaats is er niet voor niets een wettelijke plicht

¹³ Zie onder meer Visser, M. R. M., Janssen, A. J. G. M., Enschedé, M., Willems, A. F. M. N., Braake, T. A., Harmsen, K., K. Harmsen, Smets, E.M.A., Haes, J.C.J.M. de & Gevers, J. K. M. (2005). *Evaluatie. Wet afbreking zwangerschap*.

https://www.ngva.net/application/files/1215/1982/8655/WAZ_evaluatie_Definitieve_webversie_b.pdf
¹⁴ Nederlands Genootschap van Abortusartsen (2011). *Richtlijn begeleiding van vrouwen die een zwangerschapsafbreking overwegen*. <https://www.nvog.nl/wp-content/uploads/2018/02/Begeleiding-van-vrouwen-die-een-zwangerschapsafbreking-overwegen-1.0-11-05-2012.pdf>

Fiom in samenwerking met SeksHAG (2015). *Leidraad huisartsen bij een onbedoelde zwangerschap*. <https://fiom.nl/sites/default/files/files/Leidraad-huisartsen.pdf>

¹⁵ Nederlands Genootschap van Abortusartsen (2011), pag. 71.

voor artsen om vrouwen te informeren over alternatieve oplossingen van haar noodsituatie. De memorie van toelichting bij de Waz merkt daarover op dat ‘in het bijzonder zal moeten vaststaan dat passende hulp en voorlichting aan de vrouw is gegeven over alternatieven voor een eventuele abortus provocatus en dat de besluitvorming niet alleen weloverwogen is maar zich ook in vrijwilligheid voltrekt.’¹⁶ Als nadere toelichting op het begrip ‘verantwoorde voorlichting’, merkte de regering destijds op dat dit ‘het verschaffen van passende informatie aan de vrouw met betrekking tot mogelijke oplossing van haar problemen en het geven van een passend antwoord op de vragen die bij haar bestaan op grond van de gegevens of reeds aanwezige informatie ten einde haar in staat te stellen haar oordeel zorgvuldig te vormen of opnieuw te toetsen’ inhoudt.¹⁷

Ook de Wet op de Geneeskundige Behandelovereenkomst (WGBO) regelt het recht op duidelijke informatie voor de zorgvrager over een behandeling, de gevolgen en risico’s daarvan en de alternatieven voor de behandeling. Van deze informatieplicht mag volgens deze wet alleen worden afgeweken als het geven van bepaalde informatie ernstig nadeel voor de zorgvrager zal opleveren. Het achterwege laten van deze voor de vrouw cruciale informatie om tot een weloverwogen afweging te kunnen komen of een al genomen besluit aan te toetsen, enkel en alleen omdat de arts verwacht dat het ‘aannemelijk’ is dat alternatieven niet te overwegen opties zijn, doet dan ook tekort aan het wettelijke recht dat vrouwen hebben op deze informatie. Bovendien wordt hiermee geen recht gedaan aan het belang dat de wetgever hecht aan de beschermwaardigheid van het ongeboren leven. De wetgever merkte daarover op: ‘Wij zien daarbij de afbreking van ongeboren menselijk leven als een zo ernstige en ingrijpende maatregel, dat ze alleen kan worden aanvaard, indien de nood van de vrouw haar onontkoombaar maakt.’¹⁸

In de tweede plaats kan het standaard bespreken van de alternatieven van toegevoegde waarde zijn voor een vrouw die twijfels heeft over de keuze die zij moet maken, maar die deze twijfels niet laat merken tijdens het intakegesprek. Dit kan veroorzaakt worden doordat de vrouw onder druk van anderen staat om tot een abortus over te gaan. Het Platform vraagt zich oprecht af: wat blijft er bij abortus onder druk of dwang over van de veelgeroemde keuzevrijheid? Juist dan moet een vrouw zich toch gesteund weten door haar te vertellen over de hulp en steun die mogelijk is om wél voor haar kindje te kunnen kiezen? Denk daarbij bijvoorbeeld aan een speciaal opvanghuis of een zorggezin, waar de vrouw in alle rust en onder begeleiding het kindje ter wereld kan laten komen zonder dat

¹⁶ Kamerstukken II 1978/79, 15 475, nrs. 1-4, p. 10.

¹⁷ Kamerstukken I 1980/81, 15 475, nr. 59b, p. 13 en 14.

¹⁸ Kamerstukken II 1978/79, 15 475, nrs. 1-4, p. 9.

https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19781979/0000179729/1/pdf/SGD_19781979_0005580.pdf

anderen dat weten. Voor een verdere toelichting over druk of dwang bij abortus, verwijzen wij u naar de informatie die hierover verderop is opgenomen in het verweer.

Het is in de derde plaats de vraag in hoeverre vrouwen die tijdens het intakegesprek in de kliniek te kennen geven dat zij een abortus willen ondergaan, weten welke oplossingen er allemaal mogelijk zijn voor de door haar ervaren noodsituatie. Dit maakt de aanname van abortusartsen dat het 'aannemelijk' zou zijn dat alternatieven voor de meeste vrouwen niet te overwegen opties zijn, niet houdbaar. Het standaard bespreken van de mogelijke alternatieven voor een zwangerschapsafbreking kan in dergelijke situaties juist functioneren als spiegelinformatie voor de vrouw. Deze conclusie wordt ondersteund door onderzoek van onderzoeksinstituut Nivel en Rutgers¹⁹, waarin gezegd wordt dat artsen er altijd vanuit moeten gaan dat vrouwen die ongewenst zwanger zijn geraakt en die komen vragen om een abortus, nog van gedachten kunnen veranderen. Onderzoeker en huisarts Gé Donker zegt daar in Trouw over: *"Door betere voorlichting kiezen vrouwen bewust wat ze doen als ze ongewenst zwanger zijn. Ze krijgen wellicht dan ook minder spijt van een beslissing. Bij vrouwen die al vastbesloten zijn tot een abortus verwacht de huisarts misschien dat zij andere alternatieven toch niet willen horen, maar vrouwen die twijfelen moeten goed geïnformeerd kunnen besluiten. Zelfs bij vrouwen die wel vastbesloten zijn, is het goed te testen of ze wel goed geïnformeerd tot een besluit zijn gekomen."*²⁰

In de vierde plaats is het een bekend fenomeen vanuit de psychologie dat stress het blikveld van iemand kan versmallen. Zolang de stressfactor, in dit geval de onbedoelde zwangerschap, blijft bestaan, kan de stress hoog zijn en kan het moeilijk zijn om op eigen kracht het brede blikveld terug te krijgen. Dit onderstreept het belang van het standaard bespreken van alternatieven en gespreksvoering om stress te reduceren, zodat er niet impulsief beslissingen worden genomen waar een vrouw achteraf spijt van kan krijgen als de stress gedaald is. Het is dan ook niet voor niets dat in de Waz de eis is opgenomen om de vrouw die het *voornemen* heeft tot afbreking van zwangerschap - dus de vrouw die al een keuze heeft gemaakt - en zich met een daartoe strekkend verzoek tot de arts heeft gewend, geïnformeerd dient te worden over andere oplossingen van haar noodsituatie dan het afbreken van de zwangerschap.²¹

¹⁹ Goenee, M. S., Donker, G. A., Picavet, C., & Wijsen, C. (2014b). *Decision-making concerning unwanted pregnancy in general practice*. Family practice, 31(5), 564-570.

²⁰ Kreulen, E. en redactie gezondheid en zorg (29 juli 2014). *Besprek bij abortus ook andere opties; Door betere voorlichting huisarts krijgt zwangere minder snel spijt*. Trouw. <https://www.trouw.nl/home/-bespreek-bij-abortus-ook-andere-opties~afc0764e/>

²¹ Waz, artikel 5, tweede lid, sub a.

Ten slotte constateert het Platform dat veel noodsituaties niet ontstaan vanwege het niet willen aanvaarden van een kind, maar vanwege andere omstandigheden in de context van de vrouw. Te denken valt aan financiële problemen, relationele problemen, psychische problematiek of een gebrek aan huisvesting. Wanneer deze vrouwen kiezen voor een abortus is dat vaak omdat zij geen perspectief zien. Een abortus lost de achterliggende nood van de vrouw dan niet op, terwijl het met het bespreken van alternatieve oplossingen en het bieden van goede ondersteuning wel mogelijk is om te verkennen of de noodsituatie van de vrouw verminderd of weggenomen kan worden. Het bespreken van alle mogelijke oplossingen voor de noodsituatie kan voorkomen dat ze achteraf tot de conclusie komt dat het uitdragen van haar zwangerschap voor haar wel mogelijk zou zijn geweest. Het standaard informeren over de alternatieven geeft daarom blijk van goede zorg aan vrouwen. Tegelijkertijd vormt dit een kans om het belang dat de Waz hecht aan de beschermwaardigheid van het ongeboren leven, concreet gestalte te geven.

Om de voornoemde redenen vindt Platform Zorg voor Leven het belangrijk dat vrouwen altijd geïnformeerd worden over alternatieven voor abortus. Wij doen daarom nogmaals een dringend appel op abortusartsen om vrouwen – conform de wet – altijd te informeren over alternatieven voor abortus, zodat zij die informatie mee kunnen nemen in hun overwegingen. Door het niet standaard informeren over de alternatieven wordt de vrouw essentiële informatie onthouden op basis waarvan zij tot een weloverwogen, geïnformeerde keuze kunnen komen of waaraan zij een al gemaakte keuze kunnen spiegelen. Dat is uiteindelijk een aantasting van de autonomie van de vrouw! De overgrote meerderheid van de Nederlandse bevolking deelt deze mening overigens, blijkt uit onderzoek van TNS-Nipo. 60% is het (helemaal of tamelijk) eens met de uitspraak dat er vaker moet worden gekeken naar alternatieven voor abortus.²²

1) ‘Ieder jaar vinden er in Nederland ongeveer 30.000 abortussen plaats.’

Om eerlijk te zijn begrijpen wij niet helemaal waar klager over klaagt bij het fragment over de zin ‘Ieder jaar vinden er in Nederland ongeveer 30.000 abortussen plaats.’ Het betreft hier namelijk feitelijke informatie, waarvan we de achtergrond op onze website uitgebreid toelichten. Voor uw Commissie doen wij dat graag nogmaals in dit verweer.

²² Raaijmakers, S., Vlies, I. van der en Beer, T. de. (2016). Houding van Nederlanders jegens abortus. TNS-Nipo, Amsterdam. <https://fiom.nl/sites/default/files/files/Abortus-rapport-TNS-NIPO.pdf>

Het betreffende cijfer komt uit de jaarlijks door het Ministerie van VWS uitgebrachte Rapportage Wet afbreking zwangerschap²³. Hierin wordt onder meer bijgehouden hoeveel abortussen er per kalenderjaar hebben plaatsgevonden. De afgelopen jaren lag dat steeds rond de 30.000 met een geleidelijke daling in de categorie Nederlandse ingezetene vrouwen. Omdat het aantal abortussen onder buitenlandse vrouwen – die naar Nederland komen omdat abortus (in hun stadium van zwangerschap) niet legaal is in hun eigen land – stijgt, blijft het totale abortuscijfer ongeveer gelijk.

Niemand ontkent deze feiten overigens, al wordt er verschillend gedacht over de ernst achter dit getal. Voor het Platform betekent dit cijfer in ieder geval twee dingen:

- 1) Ieder jaar opnieuw bevinden 30.000 vrouwen zich in zo'n moeilijke noodsituatie dat zij geen andere uitweg zien dan abortus;
- 2) Jaar na jaar krijgen 30.000 ongeboren kinderen niet de mogelijkheid om geboren te worden. Dat zijn 115 kinderen – bijna vier grote schoolklassen – per werkdag. Sinds de invoering van de abortuswet missen we nu al meer dan 1 miljoen kinderen.

Als Platform zijn we van mening dat we dit grote aantal abortussen per jaar als samenleving niet gewoon moeten gaan vinden. Vrouwen én hun ongeboren kinderen verdienen een betere oplossing dan abortus. Daarom vragen we hier tijdens de Week van het Leven aandacht voor.

2) *'Suggestieve tekst: "Moeders laten hun kindje soms \'weghalen\' onder druk of dwang van de partner of de familie."*

De initiatiefnemers weten niet helemaal waar de klager op doelt als hij stelt dat de bovenstaande zin suggestief is. Om hem en uw commissie van dienst te zijn, reageren we daarom op alle mogelijk relevante woorden en zinsdelen.

'Moeders laten hun kindje'.

In de flyer en onze overige communicatie gebruiken wij inderdaad de woorden 'moeder' en 'kindje'. Laten we uitleggen waarom we zo precies willen zijn in onze woordkeus. Embryo en foetus zijn op zichzelf prima termen om, afhankelijk van de context, te gebruiken. Embryo zou je kunnen terugvinden in een biologieboek wanneer het gaat over dat prille stadium van menselijke ontwikkeling. Een arts

²³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/01/02/jaarrapportage-wet-afbreking-zwangerschap-2017>

zou kunnen uitspreken dat ‘de foetus er gezond uitziet’. Maar wanneer de context verandert, kan dezelfde woordkeus neerkomen op wat we noemen: verhullend taalgebruik.

‘De moeder verloor haar foetus’, klinkt bijvoorbeeld al wat vreemd in de oren. Termen die naar onze leeftijd verwijzen, worden normaal gesproken namelijk gebruikt wanneer de context daarom vraagt, bijvoorbeeld hier: ‘Pubers kunnen opstandig zijn naar hun ouders.’ Maar diezelfde termen worden als vreemd ervaren wanneer de context gaat over de relatie, bijvoorbeeld hier: ‘Mijn puber ligt momenteel in het ziekenhuis.’ Het woord kind ligt bij deze context eerder voor de hand. Tenzij je links- of rechtsom de relationele band wilt verhullen.

Zo zijn ook uitspraken als ‘De foetus wordt uit de baarmoeder verwijderd’ wat ons betreft een verbloeming van de werkelijkheid: het klinkt minder erg. Termen als foetus en embryo zijn fases in de ontwikkeling van een kind, net als baby, peuter, schoolkind en puber dat zijn.

Het valt ons op dat aborteurs rond het thema ‘abortus’ heel vaak verhullend taalgebruik gebruiken. Ze hebben het dan over een vruchtje, het vruchtblaasje, klompjes cellen, zwangerschapsweefsel of simpelweg over ‘het’. Wij vragen ons af waarom er niet, zoals verloskundigen en moeders in blijde verwachting dat doen, een objectief beeld wordt gegeven over de status van het ongeboren leven. Zij hebben het vaak gewoon over ‘het kindje’ of ‘de baby’.

Het eerlijk benoemen van de ontwikkeling van het kind voorkomt dat een vrouw een abortus ondergaat op basis van onvolledige informatie. Petra van 64 vertelde in de Margriet²⁴ dat zij – zelfs veertig jaar na haar abortus – nog steeds een intens schuldgevoel heeft omdat ze ‘iets wat leefde doodgemaakt heeft’. Ze probeerde na de abortus door te gaan alsof er niets was gebeurd, maar haar hart was ‘verbijzeld’. Ook beschrijft ze dat het ‘veel, veel meer’ was dan een klompje cellen.

Dit betekent overigens niet dat we als Platform met opzet schokkende woorden zouden gebruiken. Sterker nog: we willen de ongeboren kinderen hun menselijkheid juist niet ontnemen met ons taalgebruik. Zeker niet op de momenten dat het er het meest toe doet! De feitelijke beschrijvingen van de werkelijkheid bevestigen dit.

‘weghalen’

Het woordje ‘weghalen’ is door de initiatiefnemers bewust tussen aanhalingstekens gezet, omdat het een woord is dat vaak gebezigd wordt in de gesproken taal wanneer het over abortus gaat. Omdat

²⁴ <https://fiom.nl/sites/default/files/files/lets-wat-leefde-heb-ik-doodgemaakt-Margriet.pdf>

deze wijze van spreken met name gangbaar is in het Nederlands, is in de Engelse vertaling, en ook de andere vertalingen, gekozen voor andere formuleringen. Overigens is ook bij het gebruik van het woord 'weghalen' naar de mening van het Platform sprake van verhullend taalgebruik. Immers, hierbij wordt niet de hele werkelijkheid verteld van wat er - naast het weghalen - bij een abortus plaatsvindt, namelijk het doden van een ongeboren kindje.

'onder druk of dwang van de partner of de familie'

Dat sommige abortussen onder druk of dwang plaatsvinden, verzinnen we niet zelf. Steeds meer vrouwen komen naar buiten met hun verhaal over de druk die ze ervaren hebben van hun partners. Lees bijvoorbeeld de verhalen eens op onze [verhalenpagina](#)²⁵, of de verhalen uit diverse media zoals Marije op [WIJ à la Mama](#)²⁶, Arjan op de [website van de Margriet](#)²⁷, Nanda in de [Telegraaf](#)²⁸ en Veerle op de website van [Grazia](#)²⁹.

Zoals de verhalen van deze vrouwen en man, zijn er velen. Vaak wordt het verbreken van de relatie gebruikt als [dreigmiddel](#)³⁰ om de vrouw te dwingen tot een abortus. Uit ervaring vanuit onze hulpverlening weten we dat de relatie vaak na de abortus alsnog verbroken wordt of [een stevige knauw](#)³¹ krijgt nadat de vrouw een abortus onder druk onderging. Ook komt het voor dat de vrouw te weinig [steun](#)³² vindt bij haar partner, waardoor de [keuze voor abortus sneller gemaakt wordt](#)³³. Ondanks een [kinderwens](#)³⁴ vinden vrouwen het vaak moeilijk om voor het kind te kiezen als de [vader](#)³⁵ er niets van wil weten. Ze moet dan kiezen tussen haar relatie en haar ongeboren kind.

Er zijn ook situaties waarin de (schoon)familie een vrouw onder [druk](#)³⁶ zet om abortus te plegen. Onder meer uit de [Evaluatie van de Wet afbreking zwangerschap](#)³⁷ blijkt dat een deel van de zwangere

²⁵ <https://www.weekvanhetleven.nl/verhalen>

²⁶ <https://wijalamama.nl/biecht-mijn-man-dwingt-me-tot-een-abortus/>

²⁷ <https://www.margriet.nl/interviews/nog-nooit-verteld/nog-nooit-verteld-abortus-mijn-schuld/>

²⁸ <https://www.telegraaf.nl/vrouw/2141398227/mijn-man-stelde-mij-voor-de-keuze-een-abortus-of-mijn-koffers-pakken>

²⁹ <https://grazia.nl/lifestyle/had-ik-maar-mij-niet-laten-overhalen-tot-een-abortus>

³⁰ <https://vrouw.nl/artikel/verhalen-achter-het-nieuws/41283/mijn-man-stelde-mij-voor-de-keuze-een-abortus-of-mijn>

³¹ <https://www.erishulp.nl/verhalen/ik-wilde-mijn-huwelijk-redden/>

³² <https://www.babybytes.nl/nieuws/nina-ik-heb-spijt-van-mijn-abortus>

³³ <https://fiom.nl/ongewenst-zwanger/abortusverwerking/jouw-verhaal/ik-kom-wel-samen-hem>

³⁴ <https://www.mamaenzo.nl/spijt-van-mijn-abortus/>

³⁵ <https://fiom.nl/ongewenst-zwanger/abortusverwerking/jouw-verhaal/spijt-0>

³⁶ <https://www.siriz.nl/verhaal/saskia-koos-druk-abortus/>

³⁷ Visser e.a. (2005)

vrouwen onder druk wordt gezet door haar omgeving met betrekking tot haar beslissing over het al dan niet uitdragen van de zwangerschap.

Niet alleen ervaringsverhalen, maar ook onderzoeken tonen aan dat vrouwen soms onder druk of dwang een abortus ondergaan. Ongeveer een op de zeven vrouwen (dat zijn omgerekend zo'n 4.000 vrouwen per jaar!) ervaren druk vanuit de omgeving, zo blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek³⁸ in opdracht van het ministerie van VWS. Deze vrouwen wilden hun zwangerschap uitdragen, maar waren niet in staat om weerstand te bieden tegen de druk van de vader, de familie of andere naasten³⁹. Na een relatief lange besluitvormingsperiode kiezen deze vrouwen uiteindelijk toch voor een abortus, hoewel ze daar niet (helemaal) achter staan. Vlak voor de behandeling denken zij er soms nog over na om de abortus niet door te laten gaan.

Wij vragen ons oprecht af: wat blijft er bij abortus onder druk of dwang over van de veelgeroemde keuzevrijheid? Hoeveel keuze heb je als je onder druk of dwang een abortus ondergaat, of je niet gesteund weet door je omgeving om voor je kindje te kiezen? Waarom horen we hier zo weinig over? En wat zou er gebeuren als die partners of de familie het kind wél hadden gewild en de vrouw voluit steunen? Dan kan de vrouw voor haar kind kiezen.

En nog een relevante vraag: hoe kan het gebeuren dat er zoveel abortussen onder dwang plaatsvinden bij abortusklinieken? De wet verbiedt abortussen onder druk en dwang⁴⁰ immers? Is het daarom dat abortusartsen zoveel weerstand ervaren tegen de verspreiding van onze boodschap, omdat zij anders bang zijn voor de strafrechtelijke gevolgen na het desondanks uitvoeren van dergelijke abortussen?

Gelet op het grote aantal vrouwen dat zich onder druk van anderen over gaat tot een abortus, willen wij dat iedere vrouw er tijdens het intakegesprek in de abortuskliniek expliciet op wordt gewezen dat zij het recht heeft om haar zwangerschap uit te dragen en dat niemand haar mag dwingen om een abortus te ondergaan. Ze heeft de wet aan haar kant: het proberen om haar tot een abortus dwingen is een strafbaar feit. Vrouwen kunnen hier aangifte van doen, ook nadat de abortus al heeft

³⁸ Ditzhuijzen, J. van, Ten Have, M., de Graaf, R., van Nijnatten, C. H., & Vollebergh, W. A. (2015). *The impact of psychiatric history on women's pre-and postabortion experiences*. *Contraception*, 92(3), 246-253.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26002806>

³⁹ Brauer, M., Nijnatten, C. van, Vollebergh, W. (2012). *Besluitvorming rondom ongewenste zwangerschap*.
<https://fiom.nl/sites/default/files/files/Besluitvorming-rondom-ongewenste-zwangerschap.pdf>

⁴⁰ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0003396/2019-04-02#Artikel5>

plaatsgevonden. Daarnaast willen we dat de vrouw erop gewezen wordt dat zij hulp kan krijgen⁴¹, zowel bij het uitdragen van de zwangerschap als erna⁴².

KLAGER 2 (mevrouw F. Kaup)

‘We zijn van mening dat dit propaganda is voor anti-abortus.’

We respecteren de mening van mevrouw Kaup. Het is waar: we zijn tegen abortus. En daar communiceren we open over. Wij zien de flyer echter niet zozeer als anti-abortuspropaganda, maar als een positieve boodschap vóór het leven en vóór betere hulp aan de moeder bij onbedoelde zwangerschap. We willen juist op een positieve manier het gesprek voeren over de beschermwaardigheid van ongeboren kinderen en de alternatieven die er voor abortus zijn. We hopen dat iedereen die de boodschap leest hierover wil nadenken. Als dat ertoe leidt dat méér vrouwen kiezen voor hulp in plaats van abortus, dan zou dat heel fijn zijn!

‘Er wordt veel schuld bij de moeder neergelegd in de tekst en erg eenzijdige informatie gegeven.’

Ook na het lezen en nog eens herlezen van de tekst kunnen wij geen enkel woordje ontdekken waarmee we schuld bij de moeder neer zouden leggen. Als mevrouw Kaup niet concreter wordt, dan wordt het lastig daarop te reflecteren of een verweer te voeren. Zoals gezegd veroordelen we niemand, dus ook niet de vrouwen die een abortus hebben ondergaan of die een abortus overwegen. Sterker, we helpen hen juist graag!

Ook herkennen we ons absoluut niet in de kritiek dat er eenzijdige informatie zou staan in de boodschap. Integendeel: we laten juist een veel completer beeld zien dan vaak geschetst wordt over de abortuspraktijk. Dat doen we door óók onderwerpen te bespreken waar voorvechters van abortus het liever niet over willen hebben: de verdrietige realiteit die vaak achter een abortus schuilgaat voor moeder en kind en de alternatieven die er mogelijk zijn voor abortus. Dit geldt temeer omdat ook de Wet afbreking zwangerschap aan de rechtsbescherming van ongeboren menselijk leven een belangrijke plaats toekent. In de toelichting op de wet⁴³ staat daarover: ‘Wij zien daarbij de afbreking van ongeboren menselijk leven als een zo ernstige en ingrijpende maatregel, dat ze alleen kan worden aanvaard, indien de nood van de vrouw haar onontkoombaar maakt. Dit uitgangspunt brengt met zich

⁴¹ <http://www.erishulp.nl/>

⁴² <https://www.gezondheidsplein.nl/dossiers/abortus-plegen-de-gevolgen-voor-vrouw-en-man/wat-zijn-de-psychische-gevolgen-van-een-abortus-voor-een-vrouw/item42707>

⁴³ Kamerstukken II 1978/79, 15 475, nrs. 1-4, p. 9.

https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19781979/0000179729/1/pdf/SGD_19781979_0005580.pdf

mee, dat de arts, de vrouw en zij die verder bij de voorbereiding van een beslissing omtrent zwangerschapsafbreking mochten worden betrokken, ieder voor zich, met de grootst mogelijke zorgvuldigheid zullen moeten handelen in het besef van de zware verantwoordelijkheid tegenover ongeboren menselijk leven en van de gevolgen voor de vrouw en de haren.’

We verbazen ons erover dat we zo weinig horen van die beschermwaardigheid van het kind, zoals die in de wet is vastgelegd, terwijl er aan de andere kant – ten onrechte! – wordt gesuggereerd en geframed dat abortus een recht zou zijn. Abortus is bij wet nog steeds een strafbare handeling (Wetboek van Strafrecht, artikel 296) en een vrouw mag alleen abortus ondergaan als er voldaan is aan bepaalde voorwaarden zoals geformuleerd in de Wet afbreking Zwangerschap. Abortus is dus, wat mensen ook beweren, geen recht.

Wel realiseert Stichting Platform Zorg voor Leven zich dat de boodschap zoals die vervolgens op de website te lezen is niet door iedereen in Nederland wordt omarmd. Over ethische thema's zoals abortus of euthanasie wordt in Nederland heel verschillend gedacht. Zeker ook als het gaat om de vraag hoeveel rekening er gehouden moet worden met het leven in de moederschoot. Hoe weeg je de rechten van de moeder af tegenover de rechten van het nog niet geboren leven? Daar wordt in de maatschappij verschillend over gedacht. In dit verband is het verheugend op te merken dat steeds meer jongeren zich realiseren dat het 2019 is, en niet meer 1970. Uit recent onderzoek van de Universiteit van Tilburg blijkt namelijk dat er sprake is van de positieve trendbreuk dat jongeren kritischer op abortus dan hun ouders.⁴⁴

Het lijkt erop dat sommige mensen de mening zijn toegedaan dat het ene standpunt (pro abortus) wel in het publieke domein verkondigd mag worden en het andere (pro life) niet. De manier waarop de campagne van de Week van het Leven door sommigen in de (sociale) media wordt besproken, bevestigt precies wat we op de flyer al schreven. Waarom rust er een taboe op het bespreekbaar maken van betere hulp aan onbedoeld zwangere vrouwen én hun ongeboren kinderen? Waarom zou je daar niet over mogen praten? Wij roepen iedereen op het gesprek nu juist wél op een open en positieve manier te voeren!

⁴⁴ <https://www.ad.nl/binnenland/trendbreuk-jongeren-kritischer-op-abortus-dan-hun-ouders~a96b494d/>

‘Ook worden vrouwen ongevraagd pijnlijk geconfronteerd met deze boodschap in de vorm dat deze bij alle huis aan huis folders is geleverd.’

Als het gaat om de inhoud van dit verwijt van klager, dan merken we het volgende op. Juist omdat we ons realiseren dat abortus voor heel veel mensen een gevoelig en persoonlijk onderwerp is, hebben we er alles aan gedaan om de boodschap van de flyer zo zorgvuldig en evenwichtig mogelijk te formuleren. We willen uiteraard niemand kwetsen. We veroordelen niemand, dus ook niet de vrouwen die een abortus hebben ondergaan of die een abortus overwegen. Sterker, we helpen hen juist graag!

Dat de verspreiding van de flyer desondanks emoties kan oproepen, realiseren we ons. Wij vinden dat echter geen reden om er dan maar niet over te praten. Het feit dat er jaarlijks 30.000 abortussen plaatsvinden – en er dus 30.000 vrouwen zijn die zich in een noodsituatie bevinden – vinden we daarvoor té belangrijk.

Als het klager gaat over de vorm van de boodschap, luidt het verweer van het Platform als volgt. Het doel van het verspreiden van een boodschap is uiteraard altijd een zo groot mogelijk bereik creëren. Een boodschap kan verspreid worden via allerlei kanalen. In voorgaande jaren hebben we gekozen voor een radiospotje, anderen adverteren op bushokjes of op televisie. We zien niet in waarom het verspreiden van een boodschap via folders niet zou mogen. Bovendien zijn de flyers huis-aan-huis gedistribueerd door een erkend verspreidingsbedrijf. Zij houden zich uiteraard aan alle hiervoor geldende regels. Huishoudens met een sticker op de deur waarmee zij aangeven geen ongeadresseerd reclamedrukwerk te willen ontvangen, ontvangen dus geen flyer.

Conclusie

Resumerend meent Platform Zorg voor Leven dat er van strijdigheid met de NRC op geen enkele manier sprake is. Met de flyer willen wij aandacht vragen voor het maatschappelijk debat over abortus en de hulp en ondersteuning die mogelijk is. Op grond van de vrijheid van meningsuiting staat het ons vrij om ons standpunt kenbaar te maken, zolang de wijze waarop ons standpunt wordt geuit in overeenstemming is met de NRC. De boodschap is juist gemaakt vanuit het oogpunt van de bescherming van de menselijke waardigheid van moeders en hun ongeboren kinderen. Met hetgeen hiervoor door ons is aangevoerd menen wij overtuigend te hebben toegelicht dat de flyer in overeenstemming is met de wet, de waarheid, de goede smaak en fatsoen en bovendien niet misleidend is. Dit betekent dat ingrijpen niet noodzakelijk is, aangezien dit een inbreuk zou maken op de vrijheid van meningsuiting van Platform Zorg voor Leven. Dat is in dit geval niet gerechtvaardigd.

Afrondend

De Stichting Platform Zorg voor Leven vindt het jammer dat klagers direct een klacht hebben ingediend bij uw commissie, zonder dat hierover eerst contact gezocht is met onze stichting als verspreiders van de boodschap. Graag bieden wij klagers aan alsnog het gesprek hierover met ons aan te gaan. De koffie staat klaar!

In afwachting van uw reactie op dit verweer, onderteken ik namens het Stichting Platform Zorg voor Leven, met hoogachting,

Mr. D.J.H. van Dijk,

Voorzitter bestuur Stichting Platform Zorg voor Leven